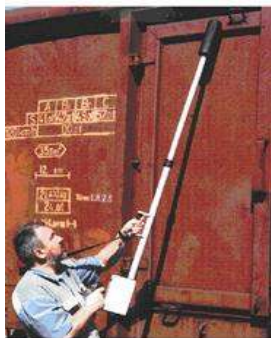


Težave podjetij pri trgovanju z odpadnimi kovinami

V zadnjih petih letih je bilo v Sloveniji več kot trideset dogodkov v zvezi s povišano vrednostjo ionizirajočega sevanja pri trgovanju z odpadnimi kovinami. Novembra 2007 smo na URSJV prejeli obvestilo pristojnega italijanskega upravnega organa, da so pri rednem preverjanju pošiljk z odpadnimi kovinami v enem izmed premerjenih železniških vagonov izmerili povišano vrednost ionizirajočega sevanja. V tem primeru je italijanska pooblaščenca organizacija za izvajanje meritev sevanja izmerila tako visoko raven sevanja, da se je zaradi preprečitve škodljivega vpliva ionizirajočega sevanja na ljudi in okolje odločila, da železniškega vagona z virom ionizirajočega sevanja ne bodo sprostil v promet oziroma vrnil prodajalcu v Slovenijo.

Pristojni organi v Italiji so omenjeni vagon osamili, da ne bi prišlo do nepotrebne obsevanosti ljudi. Pooblaščenca organizacija za izvajanje meritev sevanja je v sodelovanju z drugimi pooblaščenimi organizacijami opravila raztovarjanje vagona, poiskala vir sevanja in ga preločila v zaščitni vsebnik. Vir sevanja je prevzela in uskladiščila italijanska služba za ravnanje z radioaktivnimi odpadki.



Izvajanje meritve radioaktivnosti

Za zastopanje pred italijanskimi pravosodnimi organi je slovensko podjetje moralo najeti odvetnika v Italiji. Opisani dogodek je trajal nekaj mesecev, **stroški sanacije pa so znašali nekaj deset tisoč evrov.**

Inšpektorji URSJV so zaradi prisotnosti ali suma na prisotnost virov sevanja v odpadnih kovinah v zadnjih petih letih ukrepali več kot tridesetkrat, vendar so bili stroški lastnikov odpadnih kovin v vseh primerih znatno nižji, vse intervencije (razkladanje materiala) so bile do tega primera opravljene na ozemlju Slovenije in s pomočjo slovenskih pooblaščenih organizacij. Najdeni viri sevanja pa so bili uskladiščeni v Centralnem skladišču radioaktivnih odpadkov v Brinju.

mag. Aleš Janežič, Zoran Petrovič, Inšpekcija URSJV

Uredba o preverjanju radioaktivnosti pošiljk odpadnih kovin, ki je bila objavljena v Uradnem listu RS št. 84/07 zahteva, da morajo vsi, ki na področje Slovenije uvažajo ali vnašajo pošiljke odpadnih kovin, zagotoviti meritev radioaktivnosti za vsako pošiljko, preden je sproščena v prosti promet. Enako velja tudi pri domačem prometu s takimi pošiljkami. Uredba se uporablja od 1. januarja 2008.

Uprava RS za jedrsko varnost (URSJV) je pooblastilo za izvajalca meritev radioaktivnosti pošiljk sekundarnih kovinskih surovin izdala že sedemnajstim pravnim osebam:

- | | |
|--|---|
| • ACRONI, d.o.o., Jesenice | • MELTAL d.o.o., Maribor |
| • CRONING LIVARNA d.o.o., Ravne na Koroškem, | • METAL RAVNE d.o.o., Ravne na Koroškem |
| • DINOS d.d., Ljubljana | • ODPAD d.o.o. Pivka, Pivka |
| • IMPOL d.d., Slovenska Bistrica | • PACORINI Ltd d.o.o., Koper |
| • J & R FILMETA, d.o.o., Radomlje | • REMATS d.o.o., Ljubljana |
| • LIVAR, d.d., Ivančna Gorica | • STOR-TRANS Črnomelj d.o.o., Črnomelj |
| • LUCKY, d.o.o., Radomlje | • SUROVINA d.d., Maribor |
| • MARIBORSKA LIVARNA MARIBOR d.d., Maribor | • ŠTORE STEEL d.o.o., Štore |
| | • TALUM d.d. Kidričevo, Kidričevo |

Dogodki v regiji

Večina odpadnih kovin, ki prihaja na ozemlje Slovenije ali pa je v tranzitu, izvira iz področja držav bivše Jugoslavije ali vzhodnoevropskih držav. Da bi se v prihodnje takšni primeri ne ponavljali, je bil novembra 2007 v Beogradu organiziran drugi regionalni sestanek o opravljanju nadzora nad transportom odpadnih kovin in izmenjavi informacij o pošiljkah, ki so kontaminirane ali vsebujejo vire sevanja. Na sestanku je bilo dogovorjeno, da se sodelovanje med pristojnimi organi še okrepi, izmenjani pa so bili tudi podatki kontaktnih točk v posameznih državah. Na sestanku so sodelovali predstavniki Srbije, Hrvaške, Makedonije, Črne gore in Slovenije.

mag. Aleš Janežič, Inšpekcija URSJV

Če najdete vir sevanja neznanega izvora ali če sumite, da gre za vir sevanja, pokličite dežurnega URSJV: 041 982 713

Večje nepravilnosti, ugotovljene v letu 2007

- Največkrat prihaja do pomanjkljivosti na področju varnostne kulture in pri vodenju evidenc o virih sevanj in evidenc o izvedenih ukrepih za varno delo pri izvajanju sevalnih dejavnosti.
- Od skupno 19 inšpekcijskih pregledov na Univerzi v Ljubljani in Univerzi v Mariboru, ki jih je opravila inšpekcija URSJV, so bile kar na 18 pregledih najdene radioaktivne snovi, za katere uporabniki niso vedeli, da sploh obstajajo ali pa niso vedeli, da gre za radioaktivne snovi.
- V poslovnem objektu v Novem mestu je bilo najdenih več kot 2200 nepravilno shranjenih ionizacijskih javljalnikov požara z Am-241 in Ra-226, ki predstavljajo radioaktivne odpadke neznanega povzročitelja. Radioaktivni odpadki so bili že prevzeti v Centralno skladišče radioaktivnih odpadkov v Brinju. O dogodku je bila obveščena kriminalistična policija, saj gre za sum kaznivega dejanja.

Ali menite, da bi kateri od vsebin morali nameniti še posebno pozornost? Svoj predlog nam sporočite na e-naslov: gp.ursjv@gov.si. Če želite Sevalne novice prejemati v elektronski obliki, nam pišite na zgornji e-naslov.

FOTOKOPIRANJE IN RAZMNOŽEVANJE JE DOVOLJENO IN ZAŽELENO!



VISOKOAKTIVNI VIRI SEVANJA

Z januarjem 2008 so se začela uporabljati tudi nekatera določila Pravidelnika o uporabi virov sevanja in sevalni dejavnosti (Ur. l. RS, št. 27/06), ki se nanašajo na uporabo visokoaktivnih virov sevanja. Visokoaktivnim virom sevanja je potrebno nameniti še posebno pozornost, saj bi lahko povzročili trajne poškodbe ljudem, ki bi ravnali z njimi, če ne bi upoštevali pravil varnosti in varovanja. Obenem pa bi lahko prišlo tudi do nenačrtovane izpostavljenosti in obsevanja posameznikov iz prebivalstva.

V nadaljevanju predstavljamo dodatne obveznosti imetnikov visokoaktivnih virov sevanja.

Vodenje evidenc

Obvezno je voditi evidenco o:

- vrsti uporabljenega radionuklida in vrsti vira sevanja,
- certifikatu za snov posebne oblike,
- fizikalnih in kemičnih lastnostih visokoaktivnega vira sevanja,
- datumu proizvodnje ali datumu, ko je bil visokoaktivni vir sevanja prvič dan na trg ter aktivnosti na ta dan,
- proizvajalcu ali dobavitelju visokoaktivnega vira sevanja (ime, naslov, država),
- datumu prevzema visokoaktivnega vira sevanja in o imenu, naslovu in državi pravne ali fizične osebe, od katere je bil vir prevzet (proizvajalec, dobavitelj ali kdo drug),
- podatkih o datumu prenosa visokoaktivnega vira sevanja drugemu imetniku in o imenu, naslovu in državi pravne ali fizične osebe, kateri je bil visokoaktivni vir sevanja predan (proizvajalec, dobavitelj, centralno skladišče radioaktivnih odpadkov ali kdo drug),
- identifikacijski številki visokoaktivnega vira sevanja in kapsule ter
- datumu morebitne izgube, kraje ali najdbe visokoaktivnega vira sevanja.

Poročanje o visokoaktivnem viru sevanja

Pristojnemu ministrstvu je potrebno posredovati elektronsko ali pisno kopijo celotne zgoraj opisane evidence:

- takoj po pridobitvi vira sevanja,
- vsakih 12 mesecev,
- takoj po spremembi podatkov,
- takoj po prenosu visokoaktivnega vira sevanja drugemu imetniku in tudi ime novega imetnika,
- takoj po tem, ko imetnik ne poseduje več nobenega vira in
- na zahtevo pristojnega ministrstva.

Pisna navodila

Obsegati morajo ukrepe za preprečevanje nedovoljenega dostopa do vira sevanja, ukrepanje v primeru izgube vira sevanja, njegove kraje ali poškodbe v požaru.



Vsebnik z visokoaktivnim virom sevanja Se-75

Finančna jamstva

Kot oblike jamstev za izpolnitev obveznosti so pri reševanju vlog upoštevana poročila, finančna zavarovanja ali bančne garancije v korist Agencije za radioaktivne odpadke. Kot osnovo za določitev višine finančnega jamstva se uporabi Cenik storitev javne službe ravnanja z radioaktivnimi odpadki (Ur. l. RS, št. 102/00). Upoštewane so tudi kombinacije naštetih ali podobnih garancij, primerno pa je tudi morebitno jamstvo proizvajalca ali dobavitelja visokoaktivnega vira, da bo vir sevanja pripravljen prevzeti nazaj.

Pregledovanje visokoaktivnih virov sevanja in zaščitnih vsebnikov

Pridobiti je potrebno poročilo o pregledu tako za vir sevanja kot tudi za zaščitni vsebnik. Nadzor in meritve izvede pooblaščenec izvedenec varstva pred sevanji pred začetkom uporabe in nato v rednih obdobjih. Poleg parametrov, ki omogočajo oceno prejete doze, je v primeru naprav, ki vsebujejo radioaktivne vire, potrebno preveriti še: puščanje zaprtega vira sevanja, zaščitni vsebnik (označbe, morebitne poškodbe), opozorilne luči, merilnike sevanja, brezhibno delovanje zaslonk, stanje kabla (da ni korodiran in poškodovan, da na njem ni zank ali vozlov, da spoj med kablom in ležiščem vira sevanja ni poškodovan, da je povezava s kablom čista in nepoškodovana).

Zagotoviti je potrebno **pisno dokumentacijo**, ki omogoča prepoznavanje vira in njegovih značilnosti ter **označevanje**, ki opozarja ljudi na nevarnost ionizirajočega sevanja.

Visokoaktivni viri sevanja v Sloveniji

Radionuklid	Meja – aktivnost, pri in nad katero je vir sevanja visokoaktiven	Vir sevanja je visokoaktiven vse dotlej, dokler ne pade njegova aktivnost pod naslednjo vrednost:
Iridij-192	10 GBq	10 kBq
Kobalt-60	4 GBq	100 kBq
Cezij-137	20 GBq	10 kBq
Americij-241	100 GBq	10 kBq
Selen-75	30 GBq	1 MBq
Stroncij-90	3 GBq	10 kBq

Mednarodna komisija za varstvo pred sevanji (International Commission on Radiation Protection - ICRP) je konec decembra 2007 objavila posodobljena priporočila za varno delo z viri sevanj. Dokument - ICRP Publication 103: Recommendations of the ICRP - nadomešča priporočila, ki jih je komisija objavila leta 1990. Priporočila poenostavljajo sistem nadzora in vnašajo nekatere nove ideje pri omenjenem nadzoru, kot je na primer zaščita okolja. Več o priporočilih najdete na spletni strani ICRP (<http://www.icrp.org/>).

Veljavna zakonodaja s področja jedrske in sevalne varnosti je zbrana na spletnih straneh URSJV. Informacije o postopkih za pridobitev dovoljenj najdete pod rubriko POMOČ STRANKAM/Upravni postopki. Prav tam najdete tudi obrazce, s pomočjo katerih si lahko pomagata pri pripravi vloge. Obrazci so bili pripravljani na URSJV in niso obvezni.

Sevalne novice so namenjene predvsem obveščanju izvajalcev sevalnih dejavnosti. Pripravlja in razpošilja jih Uprava Republike Slovenije za jedrsko varnost. URSJV, Železna cesta 16, 1001 Ljubljana; <http://www.ursjv.gov.si>, e-naslov: gp.ursjv@gov.si, Ureja: mag. Tatjana Frelj Kovačič.

